

Bogdan Petriceicu Hasdeu și fascinația cărții

Preot Vasile SECRIERU

Bogdan Petriceicu Hasdeu s-a născut la 26 februarie 1838 în Cristinești, jud. Hotin. A studiat la liceul din Chișinău. Studii juridice - la Harcov. Face o încercare de reușită militară în regimentul de husari ai contelui Radetski (1854). În 1857, îl aflăm la Iași, iar în 1858 locuiește la Cahul. Membru al Academiei Române (1877); Academiei imperiale de științe din Sankt - Petersburg (1883); Societății Academice din Sofia, Belgrad, New York (1895) ș.a. A decedat la 25 august 1907, la Cîmpina.

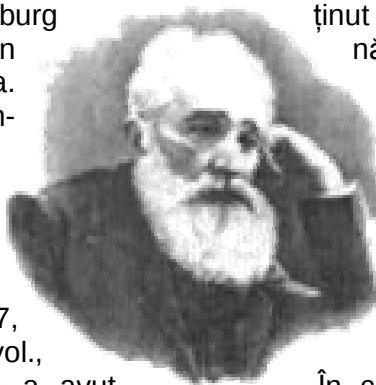
Autorul unor lucrări de certă valoare: *Istoria critică a românilor* (2 voi., 1873 - 1875), *Etymologicum magnum romaniae* (4 voi., 1886, 1887, 1893, 1898), *Cuvente denbătrîni* (3 vol., 1878, 1879, 1881). B. P. Hășdeu a avut cunoștințe enciclopedice, în această privință, poate fi comparat cu Dimitrie Cantemir.

A condus mai multe publicații satirice: *Aghiută*, *Satyrul*, istorice: *Columna lui Traian*, *Arhiva istorică a României*, literar - culturale: *Revista nouă*.

Bun cunoscător al limbilor slave, a publicat numeroase documente slavone, rusești, sârbești și polone privind istoria Țărilor Române.

Atunci când s-a stabilit cu traiul la Iași, a adus cu sine circa 4 000 volume de cărți, prin

care dorea să-și croiască un drum în societatea cultă a orașului. A făcut donații din colecția sa personală Bibliotecii Școalelor, năzuind să obțină, aici, un post de custode. La 23 septembrie 1859, a donat acestei biblioteci un lot de 37 cărți și manuscrise, care prezentau un mare interes pentru istoria națională. Departamentul Culturii și Instrucțiunii Publice a ținut să-i mulțumească, prin semnătura lui Alexandresco, la 28 septembrie 1859: „... Ministerul aprețuind tot meritul donației făcute și a sentimentelor de care vă arătați însoțit, se grăbește prin aceasta a vă exprima mulțumirile sale pentru asemenea patriotică hărăzire ...”

În catalogul bibliotecii din Iași, întocmit de Cezar Cătănescu, pe la 1860, aflăm de bogata donație de cărți (nu mai puțin de 4 000 volume), oferită de Bogdan Petriceicu Hasdeu. Printre aceste cărți se afla și un important număr de studii

bibliografice, fapt care ne face să afirmăm, cu tărie, că marele cărturar și enciclopedist a avut și în această direcție o bună pregătire.

Proiectul de catalog, propus de Hasdeu, cu cele 80 de „dispărțiri” (secțiuni) ale sale, depășea puterea de înțelegere a unor funcționari,

deprinși cu un mod de clasificare a materiei mai simplu. Poate că și acest fapt a întârziat și anulat angajarea sa în funcția de bibliotecar. Astfel, tânărul, aspirant la o viață printre rafturile pline de cărți, s-a ales numai cu acceptarea donației.

În vara anului 1860, B. P. Hășdeu a călătorit în Rusia, mergând la Chișinău și Odesa, pentru a achiziționa cărți necesare Bibliotecii Naționale din Iași. Călătoria pînă la Odesa a avut drept scop transcrierea cărții rarissime *Histoire sommaire des choses les plus memorables advenues aux dernieres troubles de Moldavie*, aparținând lui Charles de Joppecourt, apărută la Paris, în 1620, pe care a dăruit-o Bibliotecii.

Tot în această perioadă, a fost destituit atât din postul de bibliotecar (dacă putem vorbi de o destituire, de vreme ce instalarea sa în funcție n-a fost definitivată) cât și din învățământ, fapt care ce l-a îndemnat să colaboreze, pe parcursul anului 1861, la publicațiile: *Tribuna română*, *Trecutul și Dacia*.

În 1861, a fost trimis, împreună cu pictorul G. Panaiteanu, într-o misiune științifică în Polonia. Misiunea a fost comentată favorabil în presa poloneză, așa cum a făcut-o ziarul *Zas* : „De cîteva săptămîni se află la noi d-l Bogdan Hăjdău, bibliotecarul Bibliotecii Publice din Iași, sosit în vremea expozițiunei arheologice și însărcinat de către principele Cuza cu căutarea, copierea sau cumpărarea rămășițelor istorice, scripte, documente etc, atingătoare de istoria Moldovei și a României. Spre acest scop îl întovărășește un pictor fotograf specialist. B. Hăjdău a strîns pînă acum un mare număr de extracte și de fac-

simile, cercetînd Biblioteca Ossoliniană, Arhiva Magistraturei, arhivele oficiale și cele private. A izbutit chiar să cumpere mai multe lucrări din mîinile particularilor”.

Hasdeu, în cursul acestei misiuni, a fost desemnat membru al Societății Jagelone din Cracovia. Apoi a zăbovit două luni în Lemberg, unde a studiat în arhive și biblioteci. Mai târziu, el a cercetat arhivele și bibliotecile din Sibiu, Cluj, Alba Iulia, Berlin, Dresda ș.a.

Materialul transcris, în urma acestor cercetări, va fi utilizat parțial, mai târziu, în lucrarea *Arhiva Istorică a României*, scrisă în anii 1865 - 1867, operă de mari proporții (4 volume mari), cuprinzând o colecție critică de documente rare, adunate din bibliotecile străine (în special din Polonia) și din țară, în limbi diferite, referitoare la trecutul nostru istoric. Aceste valoroase documente sunt utilizate și astăzi de către istorici, filologi în cercetările lor.

Începînd cu anul 1895, Hasdeu a fost acela care a impus un plan științific de întocmire a unei vaste „bibliografii naționale”. El considera că activitatea academicienilor nu se reduce numai la adunarea cărților și manuscriselor în biblioteci, ci și la studierea acestora și întocmirea bibliografiilor științifice. Această tradiție s-a început cu Alexandru Odobescu și a fost continuată de colegii săi.

Alături de A. Odobescu, T. Cipariu, M. Kogălniceanu, I. Ghica, D. Sturdza, Hasdeu a depus la Academie, cel mai înalt for științific românesc, colecțiile sale de manuscrise, documente, piese numismatice, gravuri, odată cu un mare număr de tipărituri, cărți și pe-

riodice. Ecoul acestui gest a fost atât de puternic, încât donațiile către Biblioteca Academiei s-au succedat cu miile, adăugându-se apoi și preluările de manuscrise și cărți rare de la diverse instituții.

Hasdeu a avut o mare bibliotecă personală, la Cîmpina, care, din păcate, în 1916, a fost distrusă. Acest fapt ni-l confirmă istoricul Nicolae Iorga.

La 30 ani de la moartea marelui cărturar moldovean, Mircea Eliade ne îndemna: „... un singur lucru sîntem datori să-1 facem pentru a omagia cum se cuvine pe acest luceafăr al neamului nostru: să-l cetim, să-l înțelegem, să-1 asimilăm. Restul vine de la sine”.

Cercetătorul I. C. Chițimia arăta că: „B. P. Hasdeu rămîne totuși un titan al științei și culturii românești. Nimeni în vremea lui, nici în țară, nici peste graniță, nu a atacat atîtea domenii ale științei, cu atîta competență, inteligență și talent”.

Opera lui Bogdan Petriceicu Hasdeu rămîne și în viitor o sursă de inspirație pentru filologi, istorici, etnologi ș.a. Moștenirea sa culturală ne îndeamnă să afirmăm că a fost un enciclopedist și un cărturar de formație europeană, impunându-se ca unul dintre cei mai iluștri oameni de știință și cultură din a doua jumătate a secolului al XIX - lea.

Bibliografie:

1. *Bibliografia românească modernă* (1831 - 1918), vol. II (D - K), București, Ed. Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R. S. România, 1986.

2. *Biblioteca*, București, anul III, nr. 11 - 12, 1992, P. 2.
3. *Dicționar enciclopedic*, vol. III (H - K), București, Ed. Enciclopedică, 1999.
4. Eliade, Mircea. *Despre Eminescu și Hasdeu*, Iași, Ed. Junimea, 1987.
5. Iorga, Nicolae. *Memorii*, vol. I, București, Ed. „Națională” S. Ciornei, ș.a.
6. Idem. *Oameni cari au fost*, Chișinău, Ed. Cartea Moldovenească, 1990.
7. *Literatura română. Dicționar - antologie de istorie și teorie literară*, Chișinău, Ed. Museum, 2000.
8. *Studii și Cercetări de Bibliologie*, serie nouă, XIII, București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1974, P. 12.
9. Theodorescu, Barbu. *Istoria bibliografiei române*, București, Ed. Enciclopedică Română, 1972.

